Seminarski rad za predmet Tehnologije i sistemi eUprave eZdravstvo

Milan Miljuš

Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu

Trg Dositeja Obradovića 6 21000 Novi Sad

miljus.sr57.2020@uns.ac.rs

Sažetak

U današnjem digitalnom dobu, tehnološki napredak je transformisao mnoge sektore, uključujući i zdravstvo. eZdravstvo, koje predstavlja primenu digitalnih tehnologija u zdravstvenom sektoru, ima potencijal da unapredi dijagnostiku, lečenje, praćenje i kvalitet pružene pomoći građanima.

U ovom radu je opisana veb aplikacija eUprava, konkretno sistem eZdravstva.

Ključne reči:

eUprava, veb aplikacija, komunikacija između sistema, zdravstvo

1. Uvod

Sa napretkom informacionih tehnologija i elektronskih sistema, pojavio se sistem namenjen poboljšanju zdravstvene nege, poznat kao eZdravstvo. Ovaj inovativni pristup, uz pomoć različitih alata omogućava značajan napredak u načinu pružanja pomoći građanima.

Cilj ove veb aplikacije jeste da građanima omogući jednostavnu, brzu i efikasnu komunikaciju sa sistemom eZdravstva. Kreiranje i čuvanje podataka u elektronskom obliku smanjuje šansu ljudske greške, ukida čekanje za šalterom i eliminiše potrebu čuvanja papirnih dokumenata.

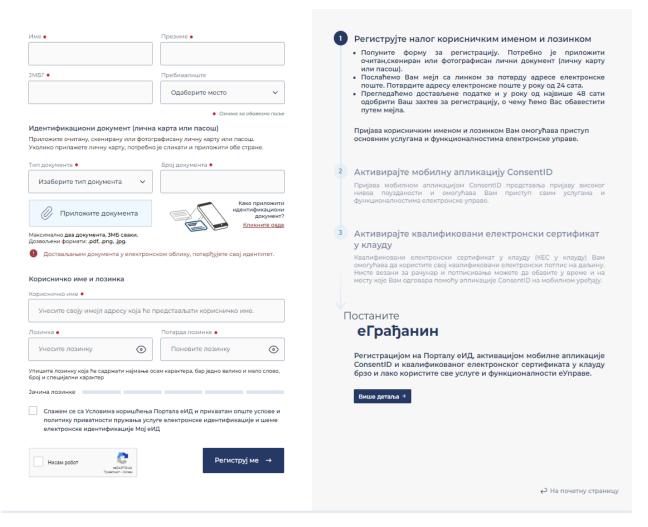
2. Srodna istraživanja

U ovom odeljku je dat pregled postojećih rešenja za sistem eZdravstva.

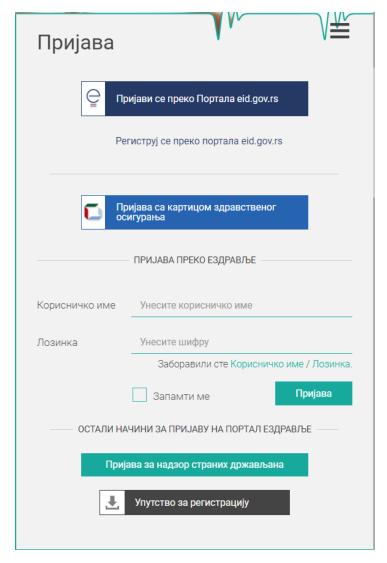
Republika Srbija već ima nacionalni veb portal koji predstavlja pristupnu tačku elektronskoj upravi na kojoj se realizuju usluge elektronske uprave. Taj portal se naziva eUprava. Kao jedan od sistema cele eUprave je sistem eZdravlje[1].

Pristup sistemu je moguće izvršiti u nekoliko koraka:

- 1. Pristup internetu i veb sajtu na https://euprava.gov.rs
- 2. Zahtev za registraciju
- 3. Logovanje na sistem putem kreiranog korisničkog imena i šifre ili pomoću kartice zdravstvenog osiguranja

Slika 1 – Registracija na sistem eUprave

Slika 2 – Stranica za prijavu na sistem eZdravlje

Nakon uspešnog logovanja korisnik ima mogućnost da koristi sistem eZdravlja.

4. Korišćene tehnologije

U ovom odeljku su ukratko predstavljene tehnologije koje su korišćene za razvijanje veb aplikacije.

Aplikacija se može podeliti na tri celine:

- Poslovna logika aplikacija (Backend)
- Korisnički interfejs aplikacije (Frontend)
- Baza podataka

Za izradu poslovne logike aplikacije korišćen je programski jezik Golang[2].

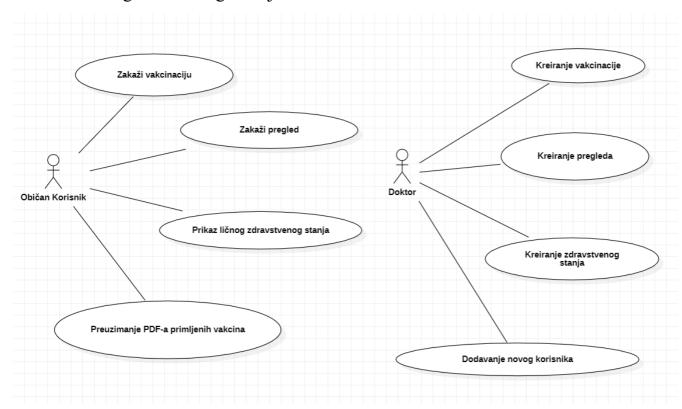
Za izradu korisničkog interfejsa aplikacije korišćen je Angular[3] sa Typescript[4] programskim jezikom.

Za čuvanje podataka korišćena je NoSQL[5] baza podataka MongoDB[6].

5. Specifikacija zahteva

U ovom odeljku su opisani funkcionalni zahtevi koje je potrebno da ispunjava softversko rešenje za eZdravstvo.

Na slici 3 je prikazan UML[7] dijagram slučajeva korišćenja sa fukncionalnim zahtevima ovog softverskog rešenja.

Slika 3 – Dijagram slučajeva korišćenja

Tabela 1 prikazuje opis slučaja korišćenja "Kreiranje vakcinacije".

Naziv	Kreiranje vakcinacije				
Učesnici	Doktor				
Preduslovi	1. Korisnik koji je logovan mora biti Doktor				
Koraci	 Doktor bira opciju za dodavanje novog termina vakcinacije Doktor unosi vreme i tip vakcine Doktor potvrđuje unos 				
Rezultati	Kreiran je novi termin vakcinacije				
Izuzeci	Već postoji zakazana vakcinacija u unetom vremenu				

Tabela 1 – Opis slučaja korišćenja "Kreiranje vakcinacije"

Tabela 2 prikazuje opis slučaja korišćenja "Dodavanje novorođene osobe".

Naziv	Dodavanje novorođene osobe
Učesnici	Doktor
Preduslovi	1. Korisnik koji je logovan mora biti Doktor
Koraci	 Doktor bira opciju za dodavanje novorođene osobe Doktor unosi ime, prezime, JMBG, datum rođenja, mesto rođenja, ime oca, JMBG oca, ime majke, JMBG majke, pol Doktor potvrđuje unos
Rezultati	Korisnik je poslat na sistem Matičara i sačuvan
Izuzeci	JMBG već postoji

Tabela 2 – Opis slučaja korišćenja "Dodavanje novorođene osobe"

Tabela 3 prikazuje opis slučaja korišćenja "Zakaži vakcinaciju".

Naziv	Zakaži vakcinaciju
Učesnici	Običan korisnik
Preduslovi	1. Korisnik mora biti prijavljen na sistem
Koraci	 Korisnik bira jedan od slobodnih termina vakcinacije Korisnik potvrđuje odabir
Rezultati	Korisnik je zakazao termin vakcinacije
Izuzeci	Termin vakcinacije ne sme biti zauzet

Tabela 3 – Opis slučaja korišćenja "Zakaži vakcinaciju"

Tabela 4 prikazuje opis slučaja korišćenja "Preuzimanje PDF-a primljenih vakcina".

Naziv	Preuzimanje PDF-a primljenih vakcina				
Učesnici	Običan korisnik				
Preduslovi	1. Korisnik mora biti prijavljen na sistem				
Koraci	Korisnik odlazi na stranicu sa primljenim vakcinama Korisnik preuzima PDF klikom na dugme				
Rezultati	Korisnik je preuzeo PDF na svoj računar				
Izuzeci	-				

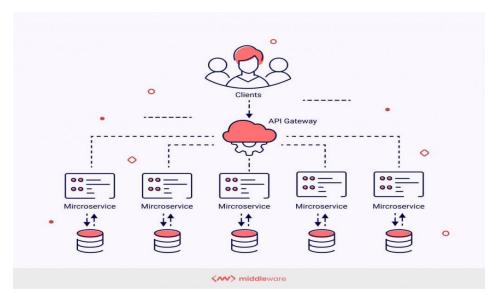
Tabela 4 – Opis slučaja korišćenja "Preuzimanje PDF-a primljenih vakcina"

6. Specifikacija dizajna

U ovom odeljku se objašnjava dizajn softverskog rešenja sistema eZdravstva.

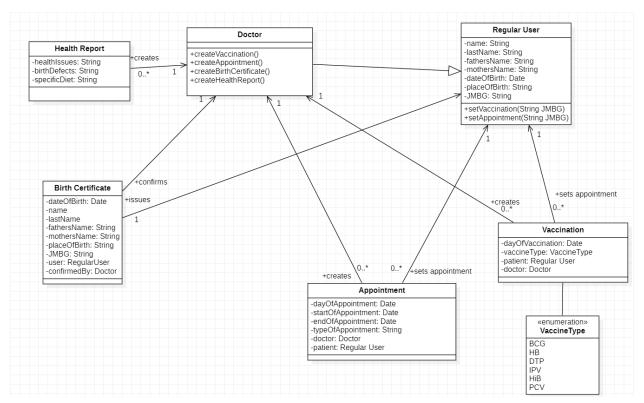
Sistem je realizovan kao mikroservisna arhitektura gde različiti servisi komuniciraju jedni sa drugima dok u isto vreme ostaju nezavisni jedni od drugih u slučaju da jedan otkaže a da aplikacija nastavi da radi.

Na slici 4 je prikazan primer rada mikroservisne arhitekture.

Slika 4 – Primer mikroservisne arhitekture

Na slici 5 je prikazan klasni dijagram sa entitetima sistema eZdravstva.

Slika 5 – Klasni dijagram

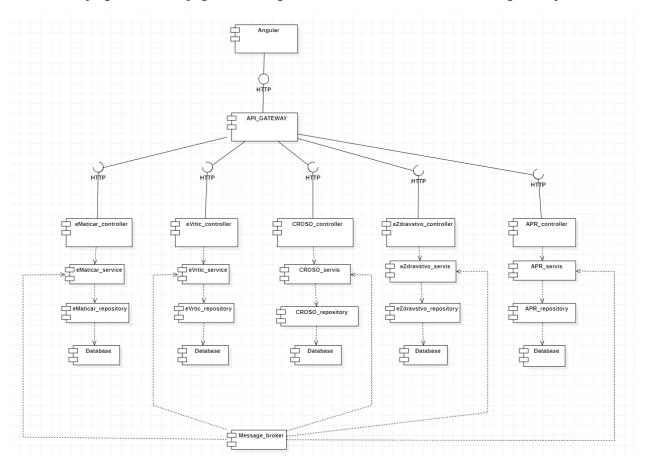
Klasom doktor i običan korisnik predstavljena su dva tipa korisnika u sistemu eZdravstva.

Klase vakcinacija i pregled predstavljaju entitete koje doktor može dodavati a običan korisnik kasnije zakazati.

Klasa zdravstveno stanje predstavlja entitet koji doktor može izdati za nekog korisnika ili dete, koji će kasnije komunicirati sa sistemom eVrtića tokom bodovanja dece za konkurs.

Klasa novorođeni predstavlja entitet koji doktor popunjava pa komunicira sa sistemom eMatičara kako bi novorođena osoba bila dodata u bazu matičara.

Na slici 6 je prikazan dijagram komponenti za celu strukturu veb aplikacije.

Slika 6 – Dijagram komponenti

Komponenta Angular šalje HTTP zahtev na komponentu API Gateway[8] koja onda preusmerava svaki zahtev na određeni servis u zavisnosti od URL na koji je zahtev poslat.

7. Implementacija

U ovom odeljku se prikazuje način na koji su implementirani klijentski(Frontend) i serverski(Backend) deo aplikacije.

Klijent

Klijentski(Frontend) deo aplikacije je implementiran pomoću Typescript programskog jezika koristeći Angular radno okruženje(framework).

Na slici 7 je prikazan HTML kod koji se koristi za unošenje nove vakcinacije u sistem. [formGroup] prikuplja vrednosti unete u input polja.

```
<mat-card class="add-vaccine-card">
   <mat-card-title class="card-title-main">Kreiranje Nove Vakcinacije</mat-card-title>
   <div class="form-group
       form [formGroup]="vaccinationFormGroup";
         <mat-form-field class="date-pick" appearance="outline">
            <mat-label>Početak i Kraj</mat-labe</pre>
                <mat-date-range-input [rangePicker]="picker">
                   <input matStartDate formControlName="startOfVaccination" placeholder="Početak"</pre>
                   [ngClass]="{ 'is-invalid': submitted && vaccinationGroup['startOfVaccination'].errors }">
                   <mat-date-range-picker #picker></mat-date-range-picker>
          kmat-form-field class="vaccine-pick" appearance="outline">
             <mat-label>Tip Vakcine
            {{vaccineType}}
         <h2 class="already-exists" *ngIf="alreadyExists">Vakcinacija već postoji u datom vremenu
            <button mat-button (click)="removeError()";</pre>
         <h2 class="time-display">Početak: {{vaccinationFormGroup.value.startOfVaccination | date}}</h2 class="time-display">Kraj: {{vaccinationFormGroup.value.endOfVaccination | date}}</h2 class="vaccine-display">Tip Vakcine: {{vaccinationFormGroup.value.vaccineType}}</h2>
```

Slika 7 – HTML kod za dodavanje vakcinacije

Na slici 8 je prikazan Typescript kod koji unutar funkcije "onSubmit()" preko [formGroup] prikuplja vrednosti unete unutar input polja na HTML stranici. Nakon toga se vakcinacija šalje na odgovarajući servis.

```
onSubmit() {
  this.submitted = true
  if (this.vaccinationFormGroup.invalid) {
  let addVaccination: AddVaccination = new AddVaccination()
  var StartOfVaccination: Date = new Date(this.vaccinationFormGroup.get('startOfVaccination')?.value)
  var EndOfVaccination: Date = new Date(this.vaccinationFormGroup.get('endOfVaccination')?.value)
  var VaccineType = this.vaccinationFormGroup.get("vaccineType")?.value
  addVaccination.startOfVaccination = Number(StartOfVaccination.getTime()) / 1000
  addVaccination.endOfVaccination = Number(EndOfVaccination.getTime()) / 1000
  addVaccination.vaccineType = VaccineType
  this.healthcareService.AddVaccination(addVaccination)
    .subscribe({
     next: (data) => {
         this.router.navigate(['/Vaccinations-Doctor'])
     error: (error) => {
       console.log(error)
       if (error.status = 406) {
          this.alreadyExists = true
```

Slika 8 – Typescript kod za slanje vakcinacije na servis

Na slici 9 je prikazan zdravstvo servis koji sadrži HTTP Post zahtev koji prima "RequestBody" tipa "Vakcinacija". Slanjem HTTP metode Post na odgovarajuću adresu ostvaruje se konekcija sa backend delom i vakcinacija se šalje na dalju obradu.

```
public AddVaccination(addVaccination: AddVaccination): Observable<AddVaccination> {
    return this.http.post<AddVaccination>(`${environment.baseApiUrl}/${this.url}/newVaccination`, addVaccination);
}
```

Slika 9 – Slanje vakcinacije na backend putem servisa

Server

Serverski(Backend) deo aplikacije je implementiran pomoću Go programskog jezika pisanim u IntelliJ GoLand[6] IDE razvojnom okruženju.

Na slici 10 je prikazan kontroler koji prihvata pristigle zahteve sa klijentske strane.

Nakon što kontroler primi pristigli zahtev, on u zavisnosti od putanje na koju je zahtev poslat poziva odgovarajuću funkciju i obrađuje podatke ili izvršava neku drugu logiku.

Slika 10 – Kontroler zdravstva sa dostupnim putanjama i funkcijama koje svaka poziva

Na slici 11 je prikazana funkcija koja se poziva nakon slanja zahteva na putanju "/newVaccination". Funkcija obrađuje pristigle podatke i zatim je šalje na servisni sloj.

```
func (controller *HealthcareController) CreateNewVaccination(writer http.ResponseWriter, req *http.Request) { 1usage ± MHanM2001
    var vaccination model.Vaccination
    err := json.NewDecoder(req.Body).Decode(&vaccination)
    if err != nil {
        writer.WriteHeader(http.StatusInternalServerError)
        writer.Write([]byte("There is a problem in decoding JSON"))
        return
    }
    jmbg, err := extractJMBGFromClaims(writer, req)

    value, err := controller.service.CreateNewVaccination(&vaccination, jmbg)
    if value == 1 {
        writer.WriteHeader(http.StatusNotAcceptable)
        writer.WriteHeader(http.StatusNotAcceptable)
        writer.WriteHeader(http.StatusInternalServerError)
        return
    }
    if err != nil {
        writer.WriteHeader(http.StatusInternalServerError)
        return
    }
    jsonResponse(vaccination, writer)
    writer.WriteHeader(http.StatusOK)
}
```

Slika 11 – Obrada podataka unutar funkcije za dodavanje vakcinacije

Slika 12 prikazuje dalju obradu podataka u servisnom sloju nakon što stignu iz kontrolera. Unutar funkcije se proverava vreme nove vakcinacije i poredi sa već postojećim vakcinacijama iz baze kako se termini vremenski ne bi poklapali. Ukoliko nova vakcinacija prođe validaciju šalje se repozitorijumu.

Slika 12 – Obrada i validacija podataka unutar servisnog sloja

Slika 13 prikazuje funckiju u repozotorijumu koja prima vakcinaciju iz servisnog sloja i čuva je u bazi zdravstva.

```
func (repository *HealthcareRepositoryImpl) CreateNewVaccination(vaccination *model.Vaccination) error { 1 usage ± MilanM2001 _, err := repository.vaccination.InsertOne(context.Background(), vaccination) if err != nil { return err } } return nil
```

Slika 13 – Čuvanje vakcinacije unutar baze

8. Demonstracija

U ovom odeljku je predstavljena demonstracija korišćenja veb aplikacije eZdravstvo.

Nakon prijave na sistem unošenjem JMBG-a i šifre, korisnik je preusmeren na odgovarajuću stranicu u zavisnosti od dodeljene uloge.

Doktor na stranici sa vakcinacijama može da vidi sve termine koje je on zakazao kao i da doda novi termin.

	PREGLEDI	VAKCINACIJE	ZDRAVSTVENO STANJE	DODAVANJE OSOBE	SERVISI	LOGOUT	
Moje Vakcinacije							
Tip Vakcin	acije						
	*						
Slobodan T	ermin		Dod	avanje Vakcinacije			
Doktor: Doktor	Ooktorski						
Tip Vakcine:	BCG						
Početak: June	1, 2023						
Kraj: June 2,	2023						

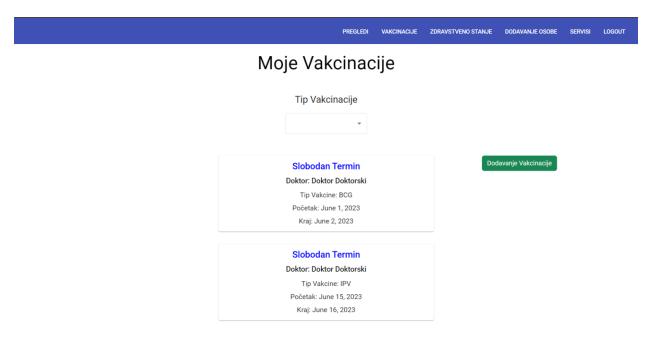
Slika 14 – Stranica sa svim vakcinacijama ulogovanog doktora

Klikom na dugme za dodavanje vakcinacija, doktor je preusmeren na stranicu za dodavanje novog termina vakcinacije.

PREGLEDI	VAKCINACIJE	ZDRAVSTVENO STANJE	DODAVANJE OSOBE	SERVISI	LOGOUT
Kreiranje Nove Vakcina Početaki Kraj 6/15/2023 - 6/16/2023 Tip Vakcine* IPV	acije				
Početak: Jun 15, 2023 Kraj: Jun 16, 2023 Tip Vakcine: IPV _{Dodaj}					

Slika 15 – Doktor kreira novi termin vakcinacije

Nakon klika na dugme za dodavanje, novi termin vakcinacije je zakazan i dodat u bazu.

Slika 16 – Prikaz svih vakcinacija nakon dodavanja novog termina

9. Zaključak

U seminarskom radu je opisan sistem eZdravstva, njegova implementacija i njegove funkcionalnosti. Kroz jedan sistem se na brz i jednostavan način zakazuju pregledi, vakcinacije i izdaju zdravstvena stanja i time ne trošimo vreme koje bismo inače potrošili.

10. Literatura

- [1] eZdravlje. Preuzeto 29.06.2023 sa https://www.e-zdravlje.gov.rs/
- [2] The Go Programming Language. Preuzeto 29.06.2023 sa https://go.dev/
- [3] Angular. Preuzeto 29.06.2023 sa https://angular.io/
- [4] Typescript: Javascript with syntax for types. Preuzeto 29.06.2023 sa https://www.typescriptlang.org/
- [5] What Is NoSQL? NoSQL Databases Explained. Preuzeto 29.06.2023 sa https://www.mongodb.com/nosql-explained

- [6] MongoDB: The Developer Data Platform. Preuzeto 29.06.2023 sa https://www.mongodb.com/
- [7] UML Unified Modeling Language. Preuzeto 04.07.2023 sa https://www.uml.org/
- [8] What is an API Gateway? A Quick Learn Guide. Preuzeto 01.07.2023 sa https://tinyurl.com/yzrnsnnx